

Warszawa, 24 sierpnia 2016 r.

MINISTERSTWO
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Elżbieta Bojanowska
Podsekretarz Stanu

DPS.V.078.22.2016.JL

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2016 -08- 26
ZAL.	NR

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Stanowmy Panie Rzeczniku

Odpowiadając na pismo z dnia 25 lipca 2016 roku, znak: KMP.571.21.2015, w sprawie Konferencji poświęconej omówieniu Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2015 uprzejmie wyjaśniam, że corocznie wnioski zawarte w Raporcie są przedmiotem analizy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Odnosząc się do problemów systemowych, zasygnalizowanych w Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2015, przedstawiam poniższe stanowisko.

1. Kontakt ze światem zewnętrznym.

Ministerstwo już wcześniej deklarowało zmianę przepisów ustawy o pomocy społecznej w celu uregulowania kwestii dotyczącej samodzielnych wyjść ubezwłasnowolnionych mieszkańców domów pomocy społecznej poza teren domu.

Jak słusznie zauważył Pan Rzecznik w obecnym stanie prawnym brak jest podstaw do ograniczania mieszkańcom wyjść w sytuacjach, o których mowa w Raporcie.

Stosowanie ograniczeń wyjść z placówki możliwe jest jedynie na podstawie decyzji sądu i powinno być poparte oceną stanu zdrowia psychofizycznego mieszkańca poprzez konsultację lekarza lub psychologa. Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, ze zm.) w przypadku wystąpienia u mieszkańca domu pomocy społecznej zachowań zagrażających jego życiu lub zdrowiu lub życiu lub zdrowiu innych osób w celu zapobieżenia opuszczeniu domu pomocy społecznej

można wobec niego stosować przymus bezpośredni. Katalog środków przymusu bezpośredniego oraz warunki jego stosowania określają odpowiednio art. 3 pkt 6 oraz art. 18 powyższej ustawy.

Wydaje się więc, że przy kolejnych zmianach przepisów prawa kwestie samodzielnego opuszczania domów pomocy społecznej przez ubezwłasnowolnionych mieszkańców powinny być uregulowane w sposób jasny tak, aby nie budziły trudności interpretacyjnych.

2. Pełnienie przez pracowników domu funkcji opiekuna prawnego.

Ustanawianie opiekuna prawnego dla mieszkańca domu pomocy społecznej znajduje się w gestii sądu i następuje w oparciu o indywidualne okoliczności sprawy. Nie ma możliwości prawnej regulacji tej kwestii, gdyż stanowiłoby to ingerencję w niezawisłość decyzji sądu.

Należy podkreślić, iż pełnienie przez pracowników domu pomocy społecznej funkcji opiekuna prawnego zwykle ma miejsce w wyjątkowych sytuacjach, gdy nie ma możliwości wyznaczenia innej osoby do pełnienia przedmiotowej funkcji. Wielu mieszkańców nie posiada osób bliskich lub członków rodziny z różnych względów nie chcą pełnić roli opiekuna prawnego dla mieszkańca DPS. Niejednokrotnie pracownik wyrażający zgodę na pełnienie tej funkcji ma wieloletnie doświadczenie w tym zakresie i dobre relacje z podopiecznym. W ocenie resortu wszelkie nieprawidłowości w tym zakresie wynikają z niedostatecznej kontroli sprawowania funkcji opiekuna prawnego przez sądy.

3. Brak domów dla osób z problemem alkoholowym.

Osoba przebywająca w domu pomocy społecznej zamieszkuje w nim z własnej woli i na własną prośbę, posiada wolności i prawa obywatelskie takie same jak gdyby mieszkała w swoim prywatnym mieszkaniu. Należy jednak pamiętać, że posiada również obowiązki. Oznacza to, że jeśli mieszkaniec w sposób rażący narusza zasady współżycia społecznego w społeczności jaką jest społeczność domu zakłócając spokój, powodując poczucie lęku współmieszkańców, a nawet zagrożenie zdrowia czy życia, konieczne wydaje się niezwłoczne powiadomienie o takim przypadku organów ścigania, przede wszystkim policji i właściwej prokuratury o istniejącym zagrożeniu, która posiada skuteczne instrumenty i uprawnienia do rozwiązywania tego rodzaju problemów.

Ponadto kwestie spożywania alkoholu w domu pomocy społecznej należy dostosować do ogólnych zasad i norm, w tym takich jak zakaz spożywania alkoholu przez osoby nieletnie, czy przez osoby z zaburzeniami psychicznymi, które mają przeciwwskazania do spożywania alkoholu ze względu na stan zdrowia i zażywane leki.

Należy też zwrócić uwagę, że prowadzone są działania w celu uregulowania prawnego przedmiotowego problemu. Ustawa z dnia 22 lutego 2013 r. o zmianie ustawy o pomocy

społecznej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 509), która weszła w życie z dniem 11 maja 2013 r., wprowadziła nowy typ domu pomocy społecznej – dla osób uzależnionych od alkoholu. Aktualnie trwają prace legislacyjne nad zmianą przepisów rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej w zakresie standardu usług w celu umożliwienia tworzenia takich jednostek dla osób uzależnionych od alkoholu.

4. Opieka psychologiczna/psychiatryczna.

Nie ma obowiązku zatrudniania w strukturach domu pomocy społecznej psychologa lub psychiatry. Placówka jest zobowiązana do zapewnienia mieszkańcom kontaktu z w/w specjalistami, którego częstotliwość zależna jest od indywidualnych potrzeb. Należy bowiem podkreślić, iż system pomocy społecznej nie jest narzędziem mającym na celu uzupełnienie świadczeń z opieki zdrowotnej. Zaznaczenia wymaga także to, że konieczność zapewnienia kontaktu z lekarzem psychiatrą tylko w domach dla osób przewlekłe psychicznie chorych nie ogranicza możliwości korzystania z tego typu usług zdrowotnych przez mieszkańców innych typów domów pomocy społecznej. Mieszkańcy domów pomocy społecznej posiadają bowiem ubezpieczenie zdrowotne i przysługują im świadczenia zdrowotne adekwatne do potrzeb.

5. Instalowanie w DPS monitoringu wizyjnego.

Jak zaznaczył Pan Rzecznik prace nad projektem założeń do ustawy o monitoringu wizyjnym przedłużają się, przy czym należy podkreślić, że nie jest możliwe unormowanie w/w kwestii w ustawie o pomocy społecznej. Omawiane zagadnienie częściowo zostało już uregulowane w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 28 czerwca 2012 w sprawie sposobu stosowania i dokumentowania zastosowania przymusu bezpośredniego oraz dokonywania oceny zasadności jego zastosowania (Dz. U. z 2012 r. poz. 740). Zgodnie z jego zapisami pomieszczenie przeznaczone do izolacji wyposaża się w instalację monitoringu umożliwiającą stały nadzór nad osobą z zaburzeniami psychicznymi w nim przebywającą oraz kontrolę jej stanu fizycznego.

W ocenie Ministerstwa nie ma przeciwwskazań do montowania monitoringu w miejscach ogólnodostępnych, przeznaczonych do wspólnego użytkowania, w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom domu. Wątpliwości budzi instalacja kamer w pomieszczeniach, które powinny zapewnić szczególną intymność i poszanowanie prywatności, takich jak pokoje mieszkalne, toalety, natryski itp. Zastosowanie przedmiotowego środka wymagałoby w tym przypadku bezwzględnej zgody wszystkich mieszkańców. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, ze zm.) organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia

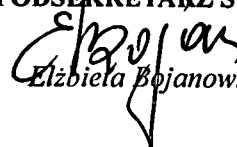
w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Zatem zainstalowanie monitoringu we wszystkich pomieszczeniach znacząco naruszałaby przywołany przepis.

Jednocześnie informuję, że Raport zostanie przekazany wszystkim wojewodom z prośbą o szczegółowe zapoznanie się z jego treścią i uwzględnienie w planach kontroli problemowych obszarów wymagających poprawy. Mając też na uwadze opisane nieprawidłowości, które jednak wystąpiły, zwrócę się także do regionalnych ośrodków polityki społecznej, które zajmują się między innymi podnoszeniem kwalifikacji pracowników pomocy społecznej, o zwiększenie liczby i częstotliwości szkoleń dla pracowników domów pomocy społecznej w zakresie praw przysługujących każdemu człowiekowi i prawidłowych relacji pomiędzy mieszkańcami i pracownikami, a także jakości świadczonych usług w domach pomocy społecznej.

Dodatkowo wyjaśniam, że w ramach trwających prac legislacyjnych dotyczących nowelizacji rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej przewiduje się zmianę w § 8 ust. 2, która rozszerzy katalog dokumentów dołączanych do wniosku o skierowanie do domu pomocy społecznej o postanowienie sądu opiekuńczego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na skierowanie do domu pomocy społecznej, w przypadku osób ubezwłasnowolnionych całkowicie oraz małoletnich. Zgodnie bowiem z art. 156 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 583, ze zm.) opiekun małoletniego powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego. W myśl art. 175 powyżej wskazanej ustawy przepis art. 156 stosuje się odpowiednio do opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie. W związku z powyższym dodanie do katalogu dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku o skierowanie do domu pomocy społecznej osób ubezwłasnowolnionych całkowicie oraz małoletnich, postanowienia sądu, czyni zadość przepisom Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i wydaje się być w pełni uzasadnione.

 Podważałem

PODSEKRETAŹ STANU

Elżbieta Bojanowska